

kuje to uživanje alkohola na ves otrokov organizem. Pri rokah imejmo Weichselbaumovo sliko in še nekatere druge slike, ki bodo izšle morda že v tem šolskem letu, in ki nam bodo predočevale žalostne posledice pijančevanja. Na te poslednje opozarjam zato, da lahko napovede za ta izdavek — morda nekako 20 K — pri šolskem proračunu, ki se mora sestaviti že v tem mesecu.

Na šol. mladino pa vplivamo pri raznih predmetih, kar je že vse bilo omenjeno v „U. T.“ 20. maja t. l.

Potrebna je za višje razrede in ponavlj. šole posebna knjiga, v katero vpisujemo popolne abstinentne in one, ki obljubo prelomijo, v kolikih slučajih itd. Taka knjiga nam bo dobro došla za morebitno statistiko v prihodnjem letu, n. pr. pri okraj. učit. konferencah, kjer se bo ta tema obravnavala najgotoveje splošno. Opozarjam pri tem, da se mora vršiti izpraševanje in obljubovanje brez vsakršne sile; zakaj le na ta način bodo podatki resnični. Potrebni bodo ti podatki tudi za protialkoholni kongres, ki se bo vršil najbrže v Gradcu.

Nekateri abstinenti želijo in mislijo, da bi bilo prav, če se onim, ki so obljubili popolno zdržnost in svojo obljubo tudi izpolnili, da primerna p o d o b i c a. Taka se lahko nabavi pri g. uredniku „Zlate dobe“. Naroči naj jih kakih 50 do 100 kraj. šol. svet potom kateheta ter jih naj tudi ta izroči, ker predočujejo nekaj „nabožnega“. Morda bodo te p o d o b i c e v vzpodbudo otrokom-abstinentom, vendar naj jih ne prejmejo pri obljubi, temveč po izpraševanju, n. pr. po Božiču itd.

Najboljše sredstvo za pridobitev mladih abstinentov je pa na vsak način lastni z g l e d, to je sami moramo biti p o p o l n o m a z d r ž n i ali vsaj trezni. Ker se pa — kakor sem že prej omenil — treznost pridobi le potom abstinence, zato bi priporočal mnogim, da se plemeniti stvari ž r t v u j e j o. Jaz se sicer nisem žrtvoval temu plemenitemu činu, vendar sem se premagal pri najhujših okoliščinah. Pri nas na Krasu je namreč — kakor znano — le malo studecev ter sploh malo vode. O suši nam zmanjka še ta mala množina. Da sem se zdržal, sem moral naravnost žejo trpeti, seveda je bilo to jako hudo o poletnem času, ali zdaj se približuje hladna jesen in še mrzlejša zima; zato upam, da se vendar kateri odloči izmed naših vrlih učiteljev, vsaj čez hladni čas zdržati se vsakršnega alkohola plemeniti stvari na ljubo? Ako se kateri nameni za to, se naj blagovoli javiti pri podpisaneu po dopisnici. Ssrčnim veseljem ga hočem sprejeti v svoj krog. Da bi jih bilo le mnogo!

Ako bi pa bili v s i, tedaj bi v prihodnje gotovo ne čitali take grozne statistike, kakršno sem čital pred nekaj meseci, da je bilo namreč na neki slovenski enorazrednici od 57 učencev — 52 žganjarjev!

Pri premišljevanju za blagor naše ljube šolske mladine pa ne smemo prezreti drugega sovražnika, in to je t o b a k. Nekateri zdravniki celo trdijo, da je ta še hujši škodljivec šolarjem kot vino in tem pritrdim tudi jaz v sledečem slučaju.

Mladi učitelji imajo veliko veselja do kajenja cigaretk. Če je le par minut odmora, hitro na hodnik, da si tam zapalijo neobhodno potrebno svačico. Z res zavirljivim užitkom vdihavajo dišeči tobak vase. Kar pozvoni in hitro zopet nazaj v šolsko sobo! V naglici pa kadilec pozabi na nevarnost in vrže še goreči kosček cigarete na tla. — Pouk se prične. — Kmalu na to pristopica iz šolske sobe učenec. Na tleh zapazi cigaretni ogorek. Ha, misli si, kako bi mi pristojalo, če bi tudi jaz parkrat potegnil. Pristopi, vzame cigareto in tiho odhiti na stranišče. Tako se dogaja večkrat. Otroci se navadijo in kadijo šele po odmoru na stranišču. Kadar pa ni dobiti ničesar v šoli, gredo ti mladi šolarji na ceste, izprehajališča in drugam, da si poiščejo ostanke smodk. S tem si ne kvarijo le svoje krvi, ampak mnogokrat si nalezajo tudi prav ostudne bolezni.

Zato pozor, pozor na vse strani, da ohranimo našo ljubo šolsko mladino zdravo ter jo takšno ob sklepu šolskega obiskovanja oddamo zopet staršem ne — še več, da jo toliko okrepimo, da se bo mogla lahko s svojo trdno voljo ubraniti vsega zla, ki ji preti na vsakdanji človeški poti! Na delo tedaj, ker resnobni so dnevi!

Rudolf Horvat, nadučitelj,
Zagorje na Notranjskem.

Nekateri naročniki niso pošiljali naročnine direktno na upravništvo, zato se je prav lahko primeril posamezen slučaj, da se le ta ni pravočasno vpisala tudi v knjigo naročnikov, za kar pa ni mogel in ne more biti odgovoren vsakočasni upravnik. V interesu naročnikov samih je torej, da se pošilja vedno le na upravništvo lista.

Upravništvo.

Deželni šolski svet in telovadba šolskih otrok pri sokolskih tel. društvih.

Znano je, da je deželni šolski svet prepovedal šoloobiskujočim otrokom telovadbo pri sokolskih društvih. Proti tej prepovedi pa je pripuščen rekurz na ministrstvo, ki ima odločilno moč, to se pravi, šolski otroci smejo tako dolgo telovaditi pri sokolskih društvih, dokler vloženi rekurz po ministrstvu ni rešen. Pozivamo torej slovenske starše, naj brez skrbi, kakor doslej, vpišejo svoje otroke za telovadbo pri sokolskih društvih.

Enako prepoved kakor sokolska društva je dobilo tudi „Žensko telovadno društvo“ v Ljubljani. Proti tej prepovedi je vložilo društvo po svojem zastopniku dr. A. Kokalju tole pritožbo, ki jo priobčujemo v celoti, ker lahko služi kot vzorec za pritožbe drugim društvom.

Pritožba slove tako-le:

Zoper tuoblastni razpis z dne 30. julija 1910, št. 4952, ki se mi je dne 19. avgusta 1910 vročil z odlokom magistrata deželnega stolnega mesta ljubljanskega z dne 6. avgusta 1910, št. 24.271, vložim pravočasno pritožbo na visoko c. kr. ministrstvo za bogočastje in nauk. S tuoblastnim razpisom z dne 30. julija 1910, št. 4952, preklicalo se je meni s tuoblastnim razpisom z dne 4. svečana 1901, št. 145, izdano dovoljenje, da smem poučevati v telovadbi učenke javnih in zasebnih ljudskih šol v Ljubljani. Ta preklic se mi pa zdi ne utemeljen tako de facto, kakor tudi de lege. Uživala sem 9 in pol leta ono dovoljenje, katero se je sedaj preklicalo in sem ves ta čas poučevala v telovadbi učenke javnih in zasebnih ljudskih šol v Ljubljani, ne da bi poklicane šolske oblasti le enkrat prišle v položaj izpodbijati se nad mojim poučevanjem v telovadbi ali grajati način poučevanja. Nasprotno se je celo dogodilo, da so se priznani pedagogi izrekli pohvalno o mojem poučevanju v telovadbi, ker so bili z uspehi moje telovadbe nadvse zadovoljni, in sicer tako v telesnem, kakor tudi v duševnem oziru. V telesnem oziru radi tega, ker so se šolske učenke vsled telovadbe, katero sem jim nudil, znatno in vsestransko okrepile na svojem telesu; v duševnem oziru pa radi tega, ker je telovadba, katere so bili deležni pri meni, skrajno blagodejno vplivala na njih značaj in pojmovanje ter jim oboje bistrila in krepila. Telovadba šolskih učenk se je pri meni utesnjevala edino na telovadne prostore, ne da bi katerikrat te prostore prekoračile, ker nisem pustila šolskih otrok nastopiti niti pri eni mojih javnih produkcij, pri katerih so nastopale zgolj odrasle telovadke. Tu sem strogo pazila na to, da ni nikdar pri nas na Kranjskem zelo razvito politično gibanje valovalo v vrsto mojih telovadk in še manj med moje šolske učenke. Vsled tega prepričana trdim, da ni bil de facto podan prav noben razlog, da bi se preklicalo s tuoblastnim razpisom od 4. svečana 1901, št. 145, izdano mi dovoljenje. Moja pritožba je torej tudi raz to stališče utemeljena. Še bolj je pa upravljena de lege.

Moderno naziranje o odgoji šolskega naraščaja, brez razlike spola, se bistveno razlikuje od onega naziranja, katero je veljalo o odgoji šolskih otrok še pred malo desetletji.

Pred desetletji se je polagalo namreč pri odgoji vso važnost le na razvitje duha, dočim se je šibko telo šolske mladine popolnoma zanemarjalo.

Vplivu anglo-saškega plemena, ki si je izbral za vzor stare Špartance, gre zahvala, da se je naziranje o odgoji šolskih otrok korenito izpremenilo in da se je obrnila pozornost tudi na šibka telesa šolskih otrok in na njihov telesni razvoj, katerega se je posebej pri nas v Avstriji poprej absolutno zanemarjalo.

Temu modernemu naziranju se imamo zahvaliti za intenzivno gojenje onih mladinskih iger v naših srednjih šolah, katerim je namen, da okrepé telo onim mladim državljanom, ki

bodo po dovršenih naukih zasedli inteligenci pridržana mesta.

To moderno naziranje je pa prodrlo tudi med širše kroge in se ravna po večno resničnem izreku: „Mens sana in corpore sano“ razširilo tudi na polje ljudske šole, koder se je tudi začelo intenzivno gojiti telovadbo in s tem že v nežni mladosti krepiti telesni razvoj ljudsko-šolske mladine obojega spola.

To moderno naziranje so pa podpirali razen odličnih pedagogov posebno še zdravniki-strokovnjaki, ki so najbolj in v prvi vrsti znali ceniti vrednost telovadbe in pa njene blagodejne učinke na telo in dušo naših šolskih učencev in učenk.

Temu modernemu naziranju se je pa pridružila tudi naša najvišja šolska oblast v Avstriji, ki je vedno in povsod poudarjala važnost telovadbe za učečo se mladino na ljudskih in srednjih šolah in ki je tudi že izdala nešteto ukazov, stremečih za tem, da se uvede na ljudskih in srednjih šolah čimbolj intenzivno gojenje blagodejne telovadbe.

De lege se torej telovadbi šolske mladine ne more nič očitati in ugovarjati.

Ugovarjati se pa tudi ne sme gojenju telovadbe pri ljudsko-šolskih učenkah tedaj, če je poučevanje zaupano zasebnemu društvu.

Ne smemo si namreč prikrivati, da vzlic zgoraj omenjenemu in ugodnemu stališču naše najvišje šolske oblasti nasproti telovadbi ljudsko-šolskih učencev in učenk in na to merečim ukazom le-ta telovadba še nikakor ni na oni stopnji, na kateri bi jo radi videli vsi moderni pedagogi, vsi zdravniki-strokovnjaki in vsi pravi in odkriti prijatelji ljudsko-šolske mladine.

Žalibog pogrešamo še danes na ljudskih šolah udobnih, modernih in popolnih telovadnic in ravnotako tudi telovadno-tehnično dovolj izobraženih učnih moči.

Vsled tega se nahaja telovadba na ljudskih šolah pravzaprav še v povojih, kar velja posebno še za dekliško ljudsko šolo, v prvi vrsti za one v kronovini Kranjski.

Vsled tega je pa gotovo skrajno zagrašeno raz pedagogično stališče in v očitno kvar zdravemu telesnemu razvoju ženske ljudsko-šolske mladine, ako se dela težava onim zasebnim društvom, ki hočejo roko ob roki s šolskimi oblastmi izpolniti ta vrzel in zasebnim trudom dati ženski ljudsko-šolski mladini priliko, da si pod primernim in natančnim nadzorstvom in pod vodstvom tehnično naobraženih učiteljic okrepi svoje telo.

Vsled tega bi se nikdar ne smelo delati takim zasebnim društvom s takimi preklicji, kakor je s tem izpodbijani preklic, neprilik in težav, temveč bi se nasprotno morala taka zasebna društva celo z vsemi dopustnimi sredstvi podpirati v njihovem plemenitem stremljenju.

Iz vseh teh razlogov in ker mi je znano, da vlada pri naši najvišji šolski oblasti moderno naziranje o potrebi telovadbe pri ljudsko-šolski mladini, pa tudi trdno upam, da se bo le-tam ugodilo moji vsestransko utemeljeni pritožbi.

* * *

Tozadevno je izdal c. kr. deželni šolski svet na šolska vodstva tudi svoj „normale“, ki je pa precej konfuzno sestavljen. Normale nosi datum 30. julija t. l. in števec 4952. Pomemben v tem odloku je razpis ministrstva za uk in bogočastje z dne 15. aprila 1909, št. 23.926 ex 1908, ki bi ga deželni šolski svet najraje utajil in ga le s par frazami takorekoč zavrača. Zanimivo je, da se deželni šolski svet zanima le za „Sokola“ in „Orla“, „Turnverein“ pa pušča popolnoma iz vida. Seveda, tu bo zopet dvojna mera! — „Slovenca“ pa zaradi tozadevnih denunciacij pozivljemo, da navede pri svojih denunciacijah imena onih otrok, ki so se v telovadnici pri „Sokolu“ pohujševali, ker če bo sl. dež. šol. svet na podlagi teh pavšalnih denunciacij radi tega proti komu postopal — bo to postavolomstvo.

Srednješolski vestnik.

**** Imenovanje na srednjih šolah.** Profesor državne gimnazije v Kranju Josip Bučar je imenovan za profesorja na II. drž. gimnaziji v Ljubljani. — Prof. dr. Franc Sturm je premeščen z državne realke na Dunaju na državno realko v Ljubljani. — Prof. dr. Fr. Ilešič je imenovan na II. drž. gimnazijo v Ljubljani. Z njim izgubi učiteljsvo vrlega vzgojitelja naraščaja in zagovornika pravične vzgoje učiteljsva na ljubljanskem učiteljskem zboru.

* Po „Slovenskem Narodu“.

ljšču. Z našega stališča moramo ta korak obzlovati, a vendar je vsakdo samemu sebi najbližji. Zelim pa, da bi dr. Ilešič še nadalje ohranil ljudskošolskemu učiteljsstvu iste simpatije, ki nam jih je dosedaj izkazoval.

**** Minister za uk in bogočastje** je pooblastil vse deželne šolske oblasti, da smejo učiteljem in učiteljicam na srednjih šolah podeliti dovoljenje za udeležbo na visokošolskih ferialnih tečajih v Solnogradu, pod pogojem, da se ne ovira redni pouk na zavodih, kjer so dotične učiteljske moči nastavljene. Ti ferialni kurzi trajajo od 1. do 15. septembra.

**** Hrvaški jezik na čeških gimnazijah.** S prihodnjim šolskim letom se uvede po čeških gimnazijah hrvaščina kot neobvezen predmet. Čehi so uvideli tako potrebo, ker hočejo s svojim kapitalom delati na vseh važnejših mestih slovenskega juga; zato treba tudi jezikovnega znanja.

**** Dovoljena šolska knjiga.** Naučno ministrstvo je dovolilo srednjim šolam, na katerih se poučuje matematika v nižjih razredih v slovenskem jeziku, rabo šolske knjige: Matek Bl., Aritmetika za nižjo stopnjo srednjih šol. Po novih učnih načrtih priredil Anton Peterlin. Cena 2 K 60 vin.

**** Ministrski odlok o klasificiranju na realnih gimnazijah.** Naučno ministrstvo je z ozirom na klasificiranje obligatnih učnih predmetov „Prostoročno risanje“ in „Pisanje“ na realnih gimnazijah izdalo na vse deželne šolske svete sledeči odlok: „Kdcr ima iz „Pisanja“ zadostni red, zamore biti samo v tem slučaju odličnjak, ako stoji temu zadostnemu redu en odličen red nasproti, to pa samo, če dovoli posebna učiteljska konferenca. Ako je kdo koncem šolskega leta iz „Pisanja“ klasificiran z nezadostnim redom, ne more dobiti niti ponavljalnega izpita in se smatra kot nesposoben za višji razred. Solnine je pa oproščen samo oni, kdor ima samo v „Telovadbi“ nezadosten red, ne pa v „Pisanju“ ali „Prostoročnem risanju“.

**** Steljanje na srednjih šolah.** Ministrstvo za deželno brambo je ravnarom izdalo „Program za fakultativen pouk v streljanju na srednjih šolah in sorodnih zavodih“, kakor tudi „Določbe za pouk v streljanju“. Obenem se je šolskim ravnateljstvom naročilo, naj pozovejo dijake najvišjih dveh razredov, da se prostovoljno vpišejo v kurze za streljanje. Ministrstvo je mnenja, da bo s to svojo odredbo utrdilo pri dijaštvu avstrijski patriotizem.

**** Razvoj ruskega šolstva.** Rusija ima zdaj 160 milijonov prebivalcev in 529 gimnazij in realk, tretjina teh šol — 103 namreč — je bila ustanovljena v zadnjih treh letih; v isti dobi je bilo obenem odprtih 140 privatnih srednjih šol s pravico javnosti.

Književnost in umetnost.

Književno obvestilo. Koncem avgusta 1910 je izšlo „Dopolnilo civilno-pravnim zakonem za leto 1906—1910“. — Urednik dr. Volčič pravi v svojem predgovoru: Po letu 1906, ob katerega koncu je izšel IV. zvezek „Pravnikove zbirke“, so se nekateri predpisi dotične snovi premenili, premnogi po odločbah vrhovnih sodišč pojasnili ter so se v rečni knjigi našli še nekateri moteči tiskovni pogreški. Dasi je od vsega natisa knjige preostalo le še malo nad dvesto izvodov, vendar pri naših razmerah ni upati, da se skoro zvede, še manj pa, da se more v doglednem času izdati njen drugi natis. Zato sem v soglasju z društvom „Pravnik“ uredil dopolnilo, ki naj knjigo z drugimi objavami vred, ki jih je društvo medtem izdalo — (nova odvetniška tarifa, jezikovni zakon za Dalmacijo) — popolni po sedanjem stanju v vseh zgoraj označenih ozirih. Novi kupei „Civilno-pravnih zakonov“ dobe „dopolnilo“ in medtem izišle omenjene objave vezane v eni knjigi, drugi si jih lahko nabavijo posebej, upam, da vsem domače novo izdajo navedenega IV. zv. zbirke. — Dostavljamo, da je v „Dopolnilu“ krog 200 novih odločeb vrhovnega sodišča. Dopolnilo se za ceno 1 K 20 vin. dobiva po vseh knjigarstvih in pri uredniku, dobi pa je brezplačno, kdor pri uredniku samem na novo naroči Pravnikove zbirke IV. zvezek (Civilno-pravne zakone za 8 K), ali V. zvezek (zemljiškoknjižne zakone za 6 K), ali VI. zvezek (Predpisi o nesporne sodstvu za 7 K); pridejati se mora k tem kupninam samo 6 h za poštnino.

Zvonček objavlja v 9. številu tole vsebino: 1. Delo. Ivo Trošt. Povest. — 2. Na Boč. Ivan Košir. Potopis s podobo. — 3. Sreč. Fr. Kolednik. Pesem. — 4. Smreka in lipa. — K. Andrejev. Basen. — 5. Kateri je najboljši? Ivo Trošt. Črtica. — 6. Srpanova pesem. Bogumil Gorenjko. Pesem. — 7. Zakaj se mamica ni vrnila? Ivan Vandot. Povest. — 8. Dovolj! Fr. Kolednik. Pesem. — 9. Šaljivo prerokovanje. Marica Gregoričeva. Igra. — 10. Molitve. Fr. Kolednik. Pesem. — 11. Ujela se je! Engelbert Gangl. Povest s podobo. — 12. Lenoba je mati vseh pregreh. Leopold Smale. Povest. — 13. Fantje od fare. Engelbert Gangl. Črtica s podobo. — 17. Pouk in zabava. — Zastavica v podobah. — Beštev besedne naloge v osmi številki. — Zemljevid Julijskih Alp. — Umrljivost otrok na Nemškem. — Nevarna strela. — Kaj na-